

خودکشی

(مطالعه جرم‌شناسی، فقهی و حقوقی)

امیر سرافقی خضارتی

مدرس مراکز آموزش عالی علم - کاربردی قوه قضائیه و کانون

سردفتران

و دفتریاران

عضو کمیته علمی - تخصصی بازنگری در بعضی دروس حقوق

دانشگاه

جامع علمی - کاربردی

عضو رسمی و پژوهشگر برتر باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه

آزاد

اسلامی - واحد تهران مرکزی

عضو رسمی کانون وکلای دادگستری مرکز

عضو پیوسته انجمن ایرانی جرم‌شناسی

سرشناسنامه: شریفی خضارتی، امیر، ۱۳۶۲-

عنوان و پدید آورنده: خودکشی (مطالعه جرم‌شناسی، فقهی و حقوقی)/ امیر شریفی خضارتی

مشخصات نشر: تهران: اندیشه عصر، ۱۳۹۳

مشخصات ظاهری: ۱۷۰ ص،

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۹۱-۰۹-۹

وضعیت: دست‌نویسی: فیفا

یادداشت: کتابخانه: ص ۱۶۱.

موضوع: خودکشی

رده‌بندی کنتره: ۳۹۱-۹۰۰/۴۵/۶۵ HV

رده‌بندی دیویی: ۳۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۱-۳۱

📖 نام کتاب: خودکشی (مطالعه جرم‌شناسی، فقهی و حقوقی)

✍ مؤلف: امیر شریفی خضارتی

✳ ناشر: اندیشه عصر،

✳ شمارگان: ۱۰۰۰

✳ نوبت: چاپ اول-۱۳۹۳

✳ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۹۱-۰۹-۹

✳ قیمت: ۷۵۰۰ تومان

مرکز پخش: اندیشه سبز نوین - مشعوف

تهران- میدان انقلاب- خیابان منیری جاوید (اردیبهشت) ساختمان اردیبهشت- پلاک ۷۱- طبقه اول

تلفن ۰۶۶۴۶۳۵۱۸- همراه: ۰۹۳۶۹۵۴۲۲۳۷

www.andisheasr.com

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۹	فصل اول: بررسی خودکشی از دیدگاه جرم‌شناسی
۱۳	بخش اول: طبقه‌بندی خودکشی‌ها (انواع انتحارها)
۱۳	بخش دوم: طبقه‌بندی خودکشی‌ها بر اساس علل و عوامل آنها
۱۳	الف: خودکشی بر اساس گرایش
۱۴	ب: خودکشی بر اساس ضعف‌های ویژه
۱۴	ج: خودکشی بر اساس جنون
۱۶	د: خودکشی بر اساس عشق و شهوت
۲۰	ه: خودکشی اتفاقی
۲۰	گفتار دوم: طبقه‌بندی خودکشی‌ها بر اساس تمایلات انتحاری
۲۰	الف: خودکشی افسرده‌مدار
۲۰	ب: خودکشی پوزشی
۲۱	ج: خودکشی جبرانی یا کفاره‌ای
۲۱	د: خودکشی سخاوتمندانه
۲۱	ه: خودکشی سورنالیستی
۲۲	گفتار سوم: طبقه‌بندی خودکشی‌ها بر اساس عناصر مادی
۲۲	الف: خودکشی مستقیم یا ساده
۲۲	ب: خودکشی غیرمستقیم
۲۲	ج: خودکشی ساختگی
۲۶	د: خودکشی مضاعف
۴۳	مبحث دوم: فرایند خودکشی
۴۵	مبحث سوم: شیوه‌های خودکشی
۵۷	مبحث چهارم: علل خودکشی
۵۷	گفتار اول: نظریه جامعه‌شناختی دورکیم در مورد خودکشی

- ۶۰ گفتار دوم: نظریه روان‌شناختی فروید در مورد خودکشی
- ۶۴ گفتار سوم: مقایسه نظرات دورکیم و فروید در مورد خودکشی
- ۶۵ گفتار چهارم: نظریه جرم‌شناختی لمبروزو در مورد خودکشی
- ۷۲ گفتار پنجم: نظرات سایر دانشمندان درباره خودکشی
- ۷۶ مبحث پنجم: آمارهای مربوط به خودکشی و میزان شیوع آن
- ۸۱ مبحث ششم: پیشگیری از خودکشی و چاره‌اندیشی برای آن
- ۸۹ فصل دوم: بررسی خودکشی از دیدگاه فقهی
- مبحث اول: خودکشی از دیدگاه قرآن کریم (رویکرد کتاب نسبت به انتحار)
- ۹۲ مبحث دوم: خودکشی از دیدگاه احادیث، اخبار و روایات (رویکرد سنت نسبت به انتحار)
- ۹۸ مبحث سوم: خودکشی از دیدگاه فقها (رویکرد اجماع نسبت به انتحار) ۱۰۱
- مبحث چهارم: ضمانت اجرای ممنوعیت خودکشی از دیدگاه فقهی
- ۱۰۹ گفتار اول: جنایت عمدی بر خود
- ۱۱۰ گفتار دوم: جنایت غیرعمدی بر خود
- ۱۱۱ مبحث پنجم: اکراه بر خودکشی (تهدید به انتحار)
- ۱۱۲ فصل سوم: بررسی خودکشی از دیدگاه حقوق
- ۱۱۹ مبحث اول: خودکشی از دیدگاه تاریخ حقوق
- ۱۲۲ مبحث دوم: خودکشی از دیدگاه حقوق تطبیقی
- ۱۲۸ مبحث سوم: خودکشی از دیدگاه حقوق ایران (رویکرد نسبت به جنایات تقنینی ایران)
- ۱۳۷ نتیجه‌گیری
- ۱۵۲ منابع و مآخذ
- ۱۶۱

مقدمه

خودکشی (Suicide) مهمترین نوع خشونت تغییر شکل داده شده است. در این نوع خشونت فرد مرتکب به جای اینکه دیگران را مورد حمله قرار دهد، به زندگی و حیات خود حمله کرده و به آن خاتمه می دهد. از این حیث خودکشی یا انتحار عبارت است از عملی که فاعل جرم (قاتل)، مفعول جرم (مقتول) نیز می باشد. به عبارت دیگر، هرگاه مبنای عمل (بزه دیده) قتل، خودش قاتل باشد عمل خودکشی تحقق می یابد. در واقع، خودکشی زمانی از قتل همراه با وحدت قاتل و مقتول است. بر این اساس باید گفت خودکشی و به تعبیر آسان «خودزنی» از جمله بارزترین مواردی هستند که در آنها بزهکار و بزه دیده یک فرد واحد می باشد.^۱

عمل خودکشی مختص به زمان حاضر نبوده و از زمانهای بسیار قدیم تا به حال وجود داشته است؛ اما آنچه تازگی دارد گسترش و افزایش تعداد خودکشی ها می باشد. آمارهای انتشار یافته در مورد خودکشی ها کامل نبوده و آن طور که باید تعداد واقعی خودکشی ها را نشان نمی دهند. البته علت این امر آن است که به ارستانها، بسیاری از خودکشی ها را تحت عناوین دیگری قلمداد می کنند و به همین دلیل، بسیاری از انتحارها در آمارهای رسمی منعکس نمی شوند. نباید فراموش کرد که در زمان های گذشته معمولاً خودکشی در نیمه دوم دوران عمر انجام می گرفت، ولی در

^۱ - شریفی خضارتی، امیر: مقاله «بررسی خودکشی از دیدگاه فقه جزایی و حقوق کیفری»، روزنامه اطلاعات، مورخ ۸۷/۱۰/۲۳، شماره ۲۴۳۸۲.

حال حاضر بیشتر مرتکبان آن جوانان هستند. مقامات ذی صلاح معتقدند بعد از مرگ ناشی از تصادفات رانندگی، خودکشی دومین عامل مرگ و میر جوانان است. البته یکی از خصوصیات خودکشی در زمان حاضر، تهدید به انتحار و شروع به آن است که خصوصاً در نزد جوانان رواج فراوانی یافته است. منظور مرتکبین خودکشی از تَوَلُّ به این اقدامات، جلب توجّه عمومی به وضع خود و تقاضای استعانت از جامعه می‌باشد،^۱ به همین دلیل این قبیل خودکشی‌ها را «خودکشی‌های استعانتی» نامیده‌اند.^۱ به همین حال پدیده خودکشی از دیدگاه علوم مختلفی همچون روانشناسی، جامعه‌شناسی، پزشکی، حقوق جزا (حقوق کیفری) و جرم‌شناسی قابل تحلیل و بررسی است. در تحلیل جرم انتحاری خودکشی، باید آن را در دو حوزه این علم یعنی «جرم‌شناسی نظری» و «جرم‌شناسی کاربردی» مورد تعمّق و کنکاش قرار داد. در این راستا، ابتدا باید به ذکر مصادیق بنیادی ارائه شده از خودکشی‌ها پرداخت و نمونه‌هایی از آنها را بیان کرد و سپس به دلایل موافقان و مخالفان این عمل توجه نمود. بررسی علل و عوامل خودکشی، آنگاه که مربوط به آن و شیوه‌های ارتکاب این عمل نیز از دیگر مواردی هستند که در بررسی خودکشی از دیدگاه «جرم‌شناسی نظری» باید مورد عنایت قرار گیرند. همچنین حوزه «جرم‌شناسی بالینی» (جرم‌شناسی کلینیکی) و «جرم‌شناسی پیشگیرانه» که هر دو جزء شعب «جرم‌شناسی کاربردی» می‌باشند، باید به راه کارهای پیشگیری از خودکشی و راه‌اندیشی برای آن التفات نمود.

بررسی و مطالعه خودکشی از دیدگاه فقهی و حقوقی نیز حائز کمال اهمیت است، زیرا این پدیده از دیدگاه شرع اسلام و قوانین جزایی دارای احکام خاصی می‌باشد. در

۱- پرفیت، آلن: پاسخهایی به خشونت، مترجم: مرتضی محسنی، تهران: انتشارات گنج دانش، چاپ اول،

بررسی فقهی خودکشی، باید آن را از منظر کتاب، سنت و اجماع مورد توجه قرار داد و ضمانت اجرای ممنوعیت این عمل را در نظام حقوقی اسلام مشخص نمود. از لحاظ حقوقی، بحث راجع به خودکشی در حاشیه بررسی قتل‌ها به میان می‌آید. از این حیث برای بررسی خودکشی از دیدگاه حقوقی، ابتدا باید این عمل را از منظر تاریخ حقوق و سپس حقوق تطبیقی مورد مطالعه قرار داد و نهایتاً به تحلیل آن در حقوق ایران پرداخت تا با رویکرد سیاست جنایی تقنینی جمهوری اسلامی ایران در مقابل انحراف یا کجروی اجتماعی آشنا شد.

www.ketab.ir